

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

LIBANGA 12

SISWATI LULWIMI LWASEKHAYA (HL)

LIPHEPHA LESITSATFU (P3)

INDLOVULENKHULU/MASHI 2011

IMEMORANDAMU

EMAMAKI: 100

Lememorandamu inemakhasi lasi-13.

SIGABA A**UMBUTO 1: KUBHALWA KWENDZABA (340 – 390 emagama) (50 emamaki)****CAPHELA:** Kuyo yonkhe imibhalo cikelela linani lemagama lelimisiwe1.1 *Umtsetfo wekungavumeli kutsi bafundzi bajeziswe ngendvuku etikolweni.***LUHLOBO LWENDZABA:** INDZABA LEVETA UMBONO WEMBHALI**LOKUBALULEKILE:**

Bahlolwa kumele bakhethse luhlangotsi bangagudluki kulo endzabeni yonkhe. (Bavumelane nobe baphikisane nalombono).

1.2 *Emasu ekuncoba simo sekweswelakala kwemakhono ekwenta imisebenti letsite.***LUHLOBO LWENDZABA:** INDZABA LECHASISAKO/LEDZINGA LWATI LOLUNGEMACINISO NGESIHLOKO.**LOKUBALULEKILE:**

Bahlolwa kumele babe nemaphuzu laphatsekako laliciniso ngalesihloko bese babeka imibono yabo ngawo. Lamaciniso ngiwo latawesekela imibono yembhali kulenzaba.

1.3 *Kulwa nekuhlukunyetwa kwemalungelo ebantfwana ngekwetemacasi.***LUHLOBO LWENDZABA:** INDZABA LELANDZISAKO: (SIGAMEKO SEKUBHIKISHELA EMALUNGELU EBANTFWANA)**INDZABA LECHAZAKO:** KUCHAZA TINDLELA LEKUHLUKUNYETWA NGATO BANTFWANA NGEKWEMACASI**LOKUBALULEKILE:**

Indzaba lelandzisako kumele kucikelelwe kutsi ibhalwa ngesikhatsi lesengca ngoba ilandzisa ngentfo leyenteka.

Indzaba lechazako kumele icikelele kutsi ibhalwa ngesikhatsi sanyalo ngoba ichaza intfo lekhona lengabonwa nguwo wonkhe umuntfu lokhona.

- 1.4 *Indlela lengaphatfwa ngayo mhla ngicala kufika esikolweni semabanga laphakeme ngiyo leyangibeka kulesimo lengikuso lamuhla*

LUHLOBO LWENDZABA: INDZABA LEBALISA NGEMPHILONCHANTI
YEMBHALI.

LOKUBALULEKILE:

Kuloluhlobo lwenzaba umbhali ubalisa ngako konkhe lokwamvelela emphilweni yakhe, lokwagucula simo sakhe saba ngulesi langiso lomuhla njengobe kubekwe esihlokweni.

Emaphuzu lasenzabeni akavete simo sembhali lapho sigucuka khona sisuka kulesi labekuso site sifike lapho sesikhona lomuhla. (Kusuka acala kufundza emabangeni laphakeme kute kube ngulapho akhona).

Lenzaba isebentisa sikhatsi lesengcile nesikhatsi sanyalo.

- 1.5 *Ingucuko leletfwe yintsandvo yelinyenti kulelive*

LUHLOBO LWENDZABA:

INDZABA LECHAZAKO: KUCHAZWA INGUCUKO LELETFWE
YINTSANDVO YELINYENTI KULELIVE

**INDZABA LECHASISAKO/LEDZINGA LWATI LOLUNGEMACINISO
NGESIHLOKO.
(NGETINGUCUKO LETIKHONA NGENCA YENTSANDVO YELINYENTI).**

LOKUBALULEKILE:

Indzaba lechazako kumele icikelele kutsi ibhalwa ngesikhatsi sanyalo ngobe ichaza intfo lekhona lebonwa nguwo wonkhe umuntfu lokhona.

Intfo lechazwako kumele kuvele sitfombe sayo ngalokusobala kuleto tetsamelilwati tembhali.

- 1.6 *Buhle nebubi belihlobo.*

LUHLOBO LWENDZABA: INDZABA LENHLANGOTSIMBILI/ MBACAMBILI/
LEVETA SIMO NJENGOBE SINJALO

LOKUBALULEKILE:

Kuloluhlobo lwenzaba bahlolwa kumele bavete bubu nebhle besihloko.

1.7 *Emasu ekwenta imiphumela yelibanga le-12 ibe ncono*

LUHLOBO LWENDZABA: INDZABA LECHASISAKO/LEDZINGA LWATI
LOLUNGEMACINISO EKWESEKELA LOKO
LEKUCOCWA NGAKO.

LOKUBALULEKILE:

Bahlolwa kumele babe nemaphuzu laphatsekako langemaciniso ngalesihloko bese babeka imibono yabo ngawo. Lamaciniso ngiwo latawesekela imibono yembhali endzabeni yakhe.

Lenzaba ingasebentisa sikhatsi lesengca nesikhatsi sanyalo.

1.8 *Sigameko lesibuhlungu lengake ngasibona/Inhlekelele yengoti lengake ngayibona.*

LUHLOBO LWENDZABA: INDZABA LELANDZISAKO (KULANDZISWA
NGALOKO LOKWENTEKA EHHOLENI
NGALELO LANGA)

LOKUBALULEKILE:

Indzaba lelandzisako kumele icikelele kutsi ibhalwa ngesikhatsi lesengca ngobe ilandzisa ngentfo leyenteka esikhatsini lesengcile.

Kulesihloko kumele kulandziswe ngengoti yemoti, kungabi ngunobe ngusiphi sigameko.

SAMBA SIGABA A: 50

SIGABA B**UMBUTO 2: IMIBHALOMBIKO LEMIDZANA (100-120 emagama) (30 emamaki)****2.1 INCWADZI YEBUNGANI:****LOKUBALULEKILE:**

- Likheli linye leliphelele lelingakafakwa timphawu.
- Kweciwa umugca embikwesibingelelo
- Sibingelelo sencwadzi leya kumzala.
- Kweciwa umugca embikwesingeniso
- Singeniso lesetfula loko lekutawucocwa ngako
- Tindzima letinemicondvo lebumbene.
- Kweciwa umugca embikwesiphetho
- Siphetho lesisonga loko lebekucocwa ngako emtimbeni wencwadzi
- Kweciwa umugca embikwekuvalelisa.
- Kuvalelisa lokuhambelana nesibingelelo (incwadzi leya kumzala)
- Sibongo asifakwa.

CAPHELA: Kwabiwa kwemamaki: (Bona irubhriki)**2.2 INCWADZI LEHLELEKILE:****LOKUBALULEKILE:**

- Emakheli lamabili (Iembhali nelesetsamelilwati/umhleli) lehlukaniswe ngumugca emkhatsini.
- Kweciwa umugca ngembikwesihloko sencwadzi (*Sikhalo ngekukhushulwa kwagezi*)
- Kweciwa umugca ngembikwesibingelelo.
- Sibingelelo lesihlelekile (Mhleli)
- Singeniso lesetfula loko lekutawucocwa ngako
- Tindzima letinemicondvo lebumbene.
- Kweciwa umugca embikwesiphetho
- Siphetho lesisonga loko lebekucocwa ngako emtimbeni wencwadzi
- Kweciwa umugca embikwekuvalelisa.
- Kuvalelisa lokuhambelana nalokuhlelekile.
- Sibongo singafakwa nobe singafakwa.
- Kwabiwa kwemamaki: (Bona irubhriki)

CAPHELA: Kwabiwa kwemamaki: (Bona irubhriki)

2.3 INKHULUMO

LOKUBALULEKILE:

- Sihloko senkhulumo
- Kubingelela sihlalo netetsamelilwati
- Singeniso lesetfula loko lekutawukhulunywa ngako.
- Tindzima tenkhulumo letinemaphuzu labumbene
- Siphetfo senkhulumo lapho kusongwa khona onkhe emaphuzu labeketfulwa enkhulumeni.
- Kubonga sihlalo netetsamelilwati.

CAPHELA: Kwabiwa kwemamaki: (Bona irubhriki)

2.4 IMEMORANDAMU

LOKUBALULEKILE:

- Ibhawwe ngubani (Thishelanhloko)
- Sihloko sememorandamu (kushona kwalomunye wabothishela)
- Lusuku lebhawwe ngalo
- Tetsamelilwati (Iya kubani) (Bothishela)
- Imayelana nani/Umlayeto (Umbiko ngekushona kwalomunye wabothishela)
- Ibhawwa ngetindzima nobe ngemaphuzu.

CAPHELA: Kwabiwa kwemamaki: (Bona irubhriki)

SAMBA SIGABA B: 30

SIGABA C**UMBUTO 3: IMIBHALOMBIKO LEMIFISHA: (80-100 EMAGAMA) (20 emamaki)****3.1 IPHOSTA****LOKUBALULEKILE:**

- Ayibhalwe ngemagama lagcamile
- Kusetjentiswe lulwimi loluhehako
- Iminingwane yetfulwe njengobe ibekiwe embutweni (Kuhlanyelwa kwetihlahla, Umphatsiswa weLitiko Letemvelo lotawuhlanyela tihlahla, njll)

CAPHELA: Kwabiwa kwemamaki: (Bona irubhriki)**3.2 TICONDZISO****LOKUBALULEKILE:**

- Sihloko (Ticondziso tendlela bagibeli bemabhasi lekufanele batiphatse ngayo)
- Tetsamelilwati lekubhalelwa tona.
- Tibhalwa ngubani leticondziso
- Emaphuzu lacuketse tidzingo tembuto (Loko lokutawenta bagibeli bangaphazamisi bashayeli emsebentini wabo)

CAPHELA: Kwabiwa kwemamaki: (Bona irubhriki)**3.3 SIKHANGISI****LOKUBALULEKILE:**

- Sihloko sesikhangisi.
- Loko lokukhangiswako.
- Labo labakhangisako.
- Lulwimi loluhehako naloluhhungako
- Imibhalo legcamile
- Indzawo nelikheli lapho lomkhicito utfolakala khona.
- Lucingo njll

CAPHELA: Kwabiwa kwemamaki: (Bona irubhriki)

SAMBA SIGABA C: 20
SAMBA SAKP KONKHE: 100

SIGABA A: INDZABA –50 EMAMAKI

	Code 7: Emalengiso	Code 6: Licophelo lelisetulu	Code 5: Licophelo lelincomekako	Code 4: Lokwenetisako	Code 3: Lokulingene	Code 2: Lokuyincenye	Code 1: Akunamphumelelo
	80 – 100%	70 – 79%	60 – 69%	50 – 59%	40 – 49%	30 – 39%	0 – 29%
LOKUCUKETFWE NEKUHLELA 30 EMAMAKI	<u>24 – 30</u> -Lokucuketfwe kusezingeni lelingemalengiso mayelana nekuticambela lokusezingeni leliphakeme. -Imibono ikhutsata kucabanga futsi ivutsiwe. -Kuhlela ne/nobe kwakha luhlaka kukhcite indzaba lemukelekako lengenamaphutsa.	<u>21 – 23½</u> -Lokucuketfwe kusecophelweni lelisetulu futsi kunekuticambela -Imibono inekujula kwemcondvo futsi iyajabulisa. -Kuhlela ne/nobe kwakha luhlaka kukhcite indzaba leyakheke kahle naletfuleke kahle.	<u>18 – 20½</u> - Lokucuketfwe kuvakala kusezingeni lelincomekako. -Imibono iyajabulisa futsi iyakholweka. - Kuhlela ne/nobe kwakha luhlaka kukhcite indzaba leyakheke kahle naletfuleke kahle.	<u>15 – 17½</u> - Lokucuketfwe kuyenetisa kantsi futsi kubumbene ngalokwenetisako. - Imibono iyajabulisa, inekuticambela lokwenetisako. -Kuhlela ne/nobe kwakha luhlaka kukhcite indzaba letfuleke ngalokwenetisako	<u>12 – 14½</u> - Lokucuketfwe kulingene futsi kwetayelekile. Kubumbana kuhamba kushiya tikhala. - Imibono: leminyenti iyahambisana nesihloko. Kuncane kuticambela. -Kuhlela ne/nobe kwakha luhlaka kukhcite indzaba letfuleke ngalokuyincenye.	<u>9 – 11½</u> Lokucuketfwe akuvami kucaca, akukho kubumbana.. imibono imbalwa, iphindzaphindwa njalo. -akulingani nelizingaa lelulwimi lwasekhaya nanobe kuneluhlelo /kwakhiwe luhlaka. -Indzaba ayetfulekanga kahle.	<u>0 – 8½</u> - Lokucuketfwe kunhlanhlatsa kakhulu. Kubumbana akukho - Imibono ayinamdlandla, iphindzaphindziwe. -Akukho kuhlela/kwakha luhlaka ngalokwenele. - Indzaba yetfulwe kabi kakhulu.
LULWIMI, SITAYELA NEKUHLENGA EMAPHUTSA 15 EMAMAKI	<u>12 – 15</u> Kucaphelisisa lokujulile kweligalelo lelulwimi. -Lulwimi netiphumuti kusetjentiswe ngemphumelelo. Usebentisa lulwimi lwetinongo ngalokufanele ngemalengiso- Kukhetfwa kwemagama kungemalengiso futsi kuvutsiwe . -Sitayela, umoya, nerejista kufanele sihloko ngendlela lengemalengiso. - Ithekesthi	<u>10½ – 11½</u> Kucaphelisisa lokujulile kweligalelo lelulwimi. -Lulwimi netiphumuti kusetjentiswe ngemphumelelo. Usebentisa lulwimi lwetinongo ngalokufanele . -Kukhetfwa kwemagama kuyehluka kantsi kunebugagu - Sitayela, umoya, nerejista kuhambisana ngalokufanele nesihloko .	<u>9 – 10</u> Kubonakala kunekucikelelwa kwekusetjentiswa kwelulwimi ngalokujulile. -Lulwimi netiphumuti esikhatsini lesinyenti kusetjentiswe ngaphandle kwemaphutsa. - Emagama lakhetsiwe afanele itheksthi. Sitayela, umoya, nerejista kuhambisana ngalokufanele nesihloko. - Esikhatsini lesinyenti itheksthi ayinamaphutsa lamanyenti njengobe kulandzelwe imigomo.	<u>7½ – 8½</u> -Kunekucikelela lokwenetisako kweligalelo lelulwimi . - Lulwimi lolumalula netiphumuti kusetjentiswe ngalokwenetisako. - Emagama akhetfwe ngalokwenetisako. - Sitayela, umoya, nerejista kuhambisana ngalokungagucuki nesihloko. - Ithekesthi isenawo emaphutsa lambalwa nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.	<u>6 – 7</u> -Kunekucikelela lokulingene kweligalelo lelulwimi. - Lulwimi lusenzimani kunemaphutsa lamanyenti ekusebentiseni tiphumuti. - Kukhetfwe emagama latayelekile. - Sitayela, umoya, nerejista akukabumbani. - Ithekesthi isenawo emaphutsa lambalwa nanobe kulandzelwe imigomo	<u>4½ – 5½</u> -Lulwimi netiphumuti kunemaphutsa. - Kukhetfwa kwemagama akwenetisi. - Sitayela, umoya nerejista akuhambisani nesihloko. - Ithekesthi igcwele emaphutsa nanobe kwentiwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.	<u>0 – 4</u> - Lulwimi netiphumuti kunemaphutsa lamabi. - Kukhetfwa kwemagama akwemukeleki. - Sitayela, umoya nerejista kugcwele emaphutsa kuto tonkhe tinhangotsi. - Ithekesthi inemaphutsa lamanyenti kakhulu nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.

	ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.	- ltheKsthi ayinamaphutsa lamanyenti njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.	yekuhlungwa kwemaphutsa		yekuhlungwa kwemaphutsa.		
SAKHIWO 5 EMAMAKI	<u>4 – 5</u> -Kutfufuka kwesihloko lokubumbene. Kucacile, kuyalandzeleka kungemalengiso. - Imisho, netindzima kwakhiwe ngemalengiso. - Budze buhambisana netidzango tesihloko ngemalengiso.	<u>3½</u> -Imininingwane yetigameko itfufuka ngalokubumbene- Imisho, netindzima letehlukene kuhleleke ngelizinga lelisetulu. -Budze bulungile.	<u>3</u> - Kunemininingwane letsite lecanjiwe lehambelana nesihloko. - Imisho netindzima kwakheke ngelicophelo lelincomekako. - Budze bulungile.	<u>2½</u> - Kunemininingwane letsite lecanjiwe lehambelana nesihloko. -Imisho netindzima kwakheke ngelicophelo lelincomekako. - Budze bulungile.	<u>2</u> - Emaphuzu lamanyenti labalulekile ayabonakala. - Imisho, netindzima kunemaphutsa kodvwa indzaba iyevakala. - Budze – yindze/yimfisha kakhulu.	<u>1½</u> -Kulesinye sikhatsi uyanhlanhlatsa aphume esihlokweni kodvwa umcondvo uyevakala. - Kwakhiwa kwemisho netindzima kusezingeni leliphansi. - Budze – yindze/yimfisha kakhulu.	<u>0 – 1</u> Iphumile esihlokweni. - Imisho, netindzima kuhlanguhlangu, kuyagucugucuka. - Budze – yindze/yimfisha ngalokwendlulele

SIGABA B: EMATHEKSTHI EMIBHALOMBIKO LEMIDZANA –30 EMAMAKI

	Code 7: Emalengiso	Code 6: Licophelo lelisetulu	Code 5: Licophelo lelincomekako	Code 4: Lokwenetisako	Code 3: Lokulingene	Code 2: Lokuyincenye	Code 1: Akunamphumelelo
	80 – 100%	70 – 79%	60 – 69%	50 – 59%	40 – 49%	30 – 39%	0 – 29%
	<u>14½ – 18</u>	<u>13 – 14</u>	<u>11 – 12½</u>	<u>9 – 10½</u>	<u>7½ – 8½</u>	<u>5½ – 7</u>	<u>0 – 5</u>
LOKUCUKETFWE, KUHLELA NELUHLAKASIMO 18 EMAMAKI	- Lwati lolubanti lwelukhetselo lwetidzingo tetheksthi. - Kubhala lokucondzile. - umfundzi ucondza ngco akanhlanhlatsi, akukho . - Kunekubumbana ngalokuphelele nekuchazwa kahle kakhulu kwemibono yalokucuketfwe, yonkhe imininingwane yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lengenamaphutsa. Luhlakasimo. lolusinembako ngemalengiso.	- Lwati lolusecophelweni lelisetulu lwetidzingo tetheksthi. - Kubhala lokucondzile. – umfundzi ucondza ngco akanhlanhlatsi, akukho . - Kunekubumbana ngalokuphelele nekuchazwa kahle kakhulu kwemibono yalokucuketfwe, yonkhe imininingwane yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lengenamaphutsa. ledzingekako yeluhlakasimo. ngelicophelo lelisetulu .	-Lwati lolwenetisako lwetidzingo tetheksthi. –Kubhala- umfundzi akanhlanhlatsi uyacikelela kutsi kungabikho kwehla kwelizinga. - Imibono yetheksthi ibumbene nalokucuketfwe, futsi ichazwe ngelicophelo lelincomekako, imininingwanei yesekela sihloko. - Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lesecophelweni lelincomekako. - Usebentise imitsetfo ledzingekako yesakhiwo	- Lwati lolwenetisako lwetidzingo tetheksthi. - Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga ngekuhambelana nesihloko kodvwa kuyevakala kutsi utsini. - Imibono yetheksthi ibumbene ngalokwenetisako nalokucuketfwe, kantsi inemininingwane letsite lesekela sihloko. - Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi letfulwe ngalokwenetisako. - Usebentise lwati lolwenetisako lwetidzingo yeluhlakasimo..	- Lwati lolulingene lwetidzingo tetheksthi. Imphendvulo ikhombisa kunhlanhlatsa lokuncane. -Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga, kuletinye tincenye akuvakali kutsi ufuna kutsini. - Imibono yetheksthi ibumbene ngalokulingene nalokucuketfwe, kantsi inemininingwane lesisekelo lesekela sihloko. - Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako nalebumbene ngalokulingene. – Unelwati lolulingene lwetidzingo teluhlakasimo.	- Lwati lolungakeneli lwetidzingo tetheksthi. Umsebenti lobhaliwe uveta kutsemeleta lokukhulu. - Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga, kunekunhlanhlatsa lokukhulu. - Imibono yetheksthi ayibumbani ngaso sonkhe sikhatsi nalokucuketfwe. Imbalwa kakhulu imininingwane lesekela sihloko. -Kuhlela/kwakha luhlaka akwenetisi. Itheksthi ayetfulwanga kahle. - Akayilandzeli ngalokwanele imitsetfo ledzingekile yeluhlakasimo.. – Kunemaphutsa lamanyenti.	-Alukho lwati lwetidzingo tetheksthi. - Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga, kunekunhlanhlatsa lokukhulu kuletinye tincenye. - Imibono yetheksthi ayibumbani nalokucuketfwe. Imbalwa kakhulu imininingwane lesekela sihloko. - kuhlela nekwakha luhlaka akukho. Itheksthi yetfulwe kabi. -Akayilandzeli imitsetfo yeluhlakasimo.

	<u>10 – 12</u>	<u>8½ – 9½</u>	<u>7½ – 8</u>	<u>6 – 7</u>	<u>5 – 5½</u>	<u>4 – 4½</u>	<u>0 – 3½</u>
LULWIMI STAYELA NEKUHLUNGWA KWEMAPHUTSA 12 EMAMAKI	<ul style="list-style-type: none"> - Itheksthi ineluhlelo lolungenamaphutsa nalolwakheke kahle . - Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngemalengiso. - Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngemalengiso. - Itheksthi ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. - Budze lobenele. 	<ul style="list-style-type: none"> - Itheksthi icanjwe ngelicophelo lelisetulu ngalokungenamaphutsa. - Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngelicophelo lelisetulu. - Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngelicophelo lelisetulu ngekulandzela tidzingo temsebenti. - Itheksthi ayinamaphutsa lamanyenti njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. - Budze bulungile . 	<ul style="list-style-type: none"> - Itheksthi icanjwe ngelicophelo lelincomekako kantsi futsi ifundzeka malula. - Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngelicophelo lelincomekako. - Esikhatsini lesinyenti sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngalokufanele . - Esikhatsini lesinyenti itheksthi ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. - Budze bulungile 	<ul style="list-style-type: none"> - Usebentise umcondvo lowenetisako wetidzingo teluhlaka. - Itheksthi icanjwe ngalokwenetisako. - Emaphutsa akatsikameti kusehelela kwemibono. - Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngalokwenetisako. - Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngalokwenetisako. - Itheksthi isacuketse emaphutsa lambalwa nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. - Budze bulungile 	<ul style="list-style-type: none"> - Itheksthi icanjwe ngalokulingene . - kunemaphutsa lambalwa. - Silulumagama sincane kantsi asihambisani kahle nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo. - Kukhona lokusilelako ngesitayela, umoya nerejista . - Itheksthi icuketse emaphutsa lamanyentana nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. - Budze – yindze/yimfisha kakhulu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Itheksthi icanjwe kabi kantsi futsi kumatima kuyilandzela. - Silulumagama sidzinga kulungiswa lokutsite kantsi asihambisani kahle nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo. - Sitayela, umoya nerejista akushayi khona. - Itheksthi igcwele emaphutsa nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. - Budze – yindze/yimfisha kakhulu 	<ul style="list-style-type: none"> - Akakasebentisi imitsetfo ledzingekako yeluhlaka. – itheksthi icanjwe kabi – Itheksthi icanjwe kabi kantsi futsi kumatima kuyilandzela . - Silulumagama sidzinga kulungiswa lokumatima futsi asihambisani nenhloso. - Sitayela, umoya nerejista akuhambisani nesihloko. Itheksthi igcwele emaphutsa futsi iyadidana nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.. - Budze – yindze /yimfisha ngalokwendlulele.

SIGABA C: EMATHEKSTHI LAMAFISHA: EMIBHALOMBIKO/LATICUKATSILWATI (20 emamaki).

	Code 7: Emalengiso	Code 6: Licophelo lelisetulu	Code 5: Licophelo lelincomekako	Code 4: Lokwenetisako	Code 3: Lokulingene	Code 2: Lokuyincenye	Code 1: Akunamphumelelo
	80 – 100%	70 – 79%	60 – 69%	50 – 59%	40 – 49%	30 – 39%	0 – 29%
	<u>10 – 12</u>	<u>8½ – 9½</u>	<u>7½ – 8</u>	<u>6 – 7</u>	<u>5 – 5½</u>	<u>4 – 4½</u>	<u>0 – 3½</u>
LOKUCUKETFWE, KUHLELA NELUHLAKASIMO 12 EMAMAKI	- Kucikelela lokubanti lwelukhetselo lwetidzingo tetheksthi. -Ukhombisa kucikelela lokujulile lwetimongcondvo letibanti ekubhaleni. - Kubhala lokucondzile. - umfundzi ucondza ngco akanhlanhlatsi, - Kunekubumbana ngalokuphelele nekuchazwa kahle kakhulu kwemibono yalokucuketfwe, yonkhe imininingwane yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lengenamaphutsa. Luhlakasimo lesinembako ngemalengiso.	- Kucikelela lolusecophelweni lelisetulu lwetidzingo tetheksthi. -Ukhombisa kucikelela lokujulile lwetimongcondvo letibanti ekubhaleni. - Kubhala lokucondzile. - umfundzi ucondza ngco akanhlanhlatsi. - Kunekubumbana ngalokuphelele nekuchazwa kahle kakhulu kwemibono yalokucuketfwe, yonkhe imininingwane yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lengenamaphutsa. - Usebentise imitsetfo ledzingekako yeluhlakasimo ngelicophelo lelisetulu .	-Kucikelela loluincomekako lwetidzingo tetheksthi. Ukhombisa kucikelela loluncomekako lwetimongcondvo letibanti ekubhaleni. -Kubhala -umfundzi akanhlanhlatsi. - Imibono yetheksthi ibumbene nalokucuketfwe, futsi ichazwe ngelicophelo lelincomekako, imininingwane yesekela sihloko. - Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lesecophelweni lelincomekako. - Usebentise imitsetfo ledzingekako yeluhlakasimo.	- Kucikelela lolwenetisako lwetidzingo tetheksthi. -Ukhombisa kucikelela lolwenetisako lwetimongcondvo letibanti ekubhaleni. - Kubhala – umfundzi uyanhlanhlatsa kodvwa kuyevakala kutsi utsini. - Imibono yetheksthi ibumbene ngalokwenetisako nalokucuketfwe, kantsi inemininingwane letsite lesekelo sihloko. - Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi letfulwe ngalokwenetisako. - Usebentise kucikelela lolwenetisako lwetidzingo yeluhlakasimo.	- Kucikelela lolulingene lwetidzingo tetheksthi. Imphendvulo ikhombisa kunhlanhlatsa lokuncane. Ukhombisa lwati lolulingene lwetimongcondvo letibanti ekubhaleni. - Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga, kuletinye tincenye akuvakali kutsi ufuna kutsini. - Imibono yetheksthi ibumbene ngalokulingene nalokucuketfwe, kantsi inemininingwane lesisekelo lesekelo sihloko. - Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako nalebumbene ngalokulingene. - Unekucikelela lolulingene lwetidzingo yeluhlakasimo .	- Kucikelela lolungakeneli lwetidzingo tetheksthi. Umsebenzi lobhaliwe uveta kutsemeleta lokukhulu. Ukhombisa lwati loluncane lwetimongcondvo letibanti ekubhaleni. - Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga, kunekunhlanhlatsa lokukhulu. - Imibono yetheksthi ayibumbani ngaso sonkhe sikhatsi nalokucuketfwe. Imbalwa kakhulu imininingwane lesekelo sihloko. -Kuhlela/kwakha luhlaka akwenetisi. Ithekesthi ayetfulwanga kahle. - Akayilandzeli ngalokwanele imitsetfo ledzingekile yeluhlakasimo. - Kunemaphutsa lamanyenti.	-Alukho kucikelela lwetidzingo tetheksthi. Ukhombisa kungabi nelwati lwetimongcondvo letibanti ekubhaleni. - Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga, kunekunhlanhlatsa lokukhulu kuletinye tincenye. - Imibono yetheksthi ayibumbani nalokucuketfwe. Imbalwa kakhulu imininingwane lesekelo sihloko. - kuhlela nekwakha luhlaka akukho. Ithekesthi yetfulwe kabi. - Akayilandzeli imitsetfo yeluhlakasimo.

	<u>6 – 8½</u>	<u>6</u>	<u>5½</u>	<u>4 – 4½</u>	<u>3½</u>	<u>2½ – 3</u>	<u>0 – 2</u>
LULWIMI STAYELA NEKUHLUNGWA KWEMAPHUTSA 8 EMAMAKI	<p>-Itheksthi ineluhlelo lolungenamaphutsa nalolwakheke kahle . - Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelikucikelela, nesimongcondvo ngemalengiso. -Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngemalengiso. - Itheksthi ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. - Budze lobenele.</p>	<p>- Itheksthi icanjwe ngelicophelo lelisetulu ngalokungenamaphutsa. - Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelikucikelela, nesimongcondvo ngelicophelo lelisetulu. - Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngelicophelo lelisetulu ngekulandzela tidzingo temsebenti. - Itheksthi ayinamaphutsa lamanyenti njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze bulungile .</p>	<p>- Itheksthi icanjwe ngelicophelo lelincomekako kantsi futsi ifundzeka malula. -Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelikucikelela, nesimongcondvo ngelicophelo lelincomekako. - Esikhatsini lesinyenti sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngalokufanele . - Esikhatsini lesinyenti itheksthi ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. - Budze bulungile</p>	<p>-Usebentise umcondvo lowenetisako wetidzingo teluhlaka. - Itheksthi icanjwe ngalokwenetisako. Emaphutsa akatsikameti kusehelela kwemibono. - Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelikucikelela, nesimongcondvo ngalokwenetisako. - Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngalokwenetisako. - Itheksthi isacuketse emaphutsa lambalwa nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. - Budze bulungile</p>	<p>- Usebenitise umcondvo lolingene wetidzingo teluhlaka – kukhona lokusele ngaphandle. - Itheksthi icanjwe ngalokulingene . kunemaphutsa lambalwa. - Silulumagama sincane kantsi asihambisani kahle nenhloso, tetsamelikucikelela, nesimongcondvo. -Kukhona lokusilelako ngesitayela, umoya nerejista . -Itheksthi icuketse emaphutsa lamanyentana nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. - Budze – yindze/yimfisha kakhulu</p>	<p>-Usebentise imitsetfo yeluhlaka ngalokunhlanhlantsako. – Itheksthi icanjwe kabi kantsi futsi kumatima kuyilandzela. - Silulumagama sidzinga kulungiswa lokutsite kantsi asihambisani kahle nenhloso, tetsamelikucikelela, nesimongcondvo. - Sitayela, umoya nerejista akushayi khona. - Itheksthi igcwele emaphutsa nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. - Budze – yindze/yimfisha kakhulu</p>	<p>-Akakasebentisi imitsetfo ledzingekako yeluhlaka. – itheksthi icanjwe kabi – Itheksthi icanjwe kabi kantsi futsi kumatima kuyilandzela . - Silulumagama sidzinga kulungiswa lokumatima futsi asihambisani nenhloso. - Sitayela, umoya nerejista akuhambisani nesihloko. Itheksthi igcwele emaphutsa futsi iyadidana nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.. - Budze – yindze /yimfisha ngalokwendlulele.</p>